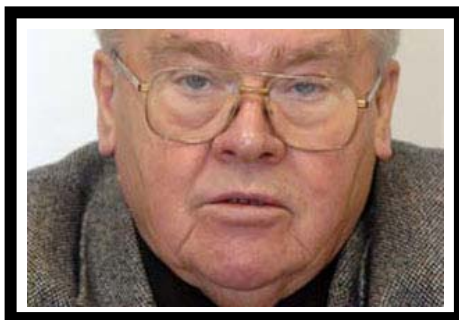

Tar Károly**Titoktáramból**

Folytatás előző számunkból

Csurka

Most már nem titok.

Ma eltávozott közülünk Csurka István.

A múlt század kilencvenes éveinek elején, az Erdélyi kiskönyvtár támogatásáért házalva találkozhattam vele öt percre. Választási kampány zajlott éppen, mindenes titkára éppen helikoptert intézett, hogy elvigye valahova, ahol már várták. Mégis fogadott öt percre. Engem, az ismeretlent.

Már jól ismertem azelőtt is, hiszen évtizede olvastam és szerettem a Kettes kolbász -t, amelynek világához, származásomnál és választott társadalmi helyzetemnél fogva tartoztam.

Néhány mondatban vázoltam alapított népkönyvtárunk célját és tervét, miszerint olyan füzetsorozatban kívánjuk a rendszerváltás utáni időkben pótolni mindazt, amit a népművelésben eddig tiltott számunkra a hatalom, amelynek egy-egy példánya soha sem lehet több, mint négy –öt tojás ára. Pillanatokra rám nézett szemüvege fölött, és döntött. Rögtön kiutalt az Erdélyi kiskönyvtár támogatására háromszázezer forintot.

Nem néztem, hogy mennyi volt ekkor ez a pénz. De nagy segítség volt, hogy a Románai magyar nyelvvédő szótár és az én Erdélyért kiáltom címmel összegyűjtött időszerű publicisztikáim után, fedezhettük néhány könyvünk nyomtatási költségeit, ezután jelenhettek meg a Teleki Béla erdélyiességéről szóló, valamint a Színját-szók könyve, a Bölöni Farkas Sándor cenzúrátlan naplója, Beke György Hadi utak Erdélyben, és Karácsonyi Sándor Lélek és nevelés című könyveink.

Hónappal később, a gyorssegélyt köszönve, Nistor Gáspárral, a könyvek kiadójával és nyomtatójával újra láthattam percekre jötevényt, amikor a kapott összeg fejében, könyveinkkel jelentkeztünk nála a Fehér Házban. Jóleső csodálkozását, miszerint erre nem számított, hiszen az akkoriban az anyaországból kapott segítségről máig nem kértek és kaptak elszámolást az adományozók, azoktól, akik sokszor

nem is csak a közösségükért, hanem inkább maguknak kértek, kunyeráltak és tülekedtek.

Dicséretét bezsebeltem, és akármit is aggattak rá az elkövetkezőkben, bennem, a népéhez szorosan kötődő író és politikus képe él. Most már maradandóan.

Tavaly, annak hírére, hogy színházat kapott, elküldtem neki Száraz oázis című négy groteszk játékból álló kötetemet. Nemvárt válasza mikuláskor érkezett.

Kedves Tar Károly!

Mivel gyanútlanul az Új Színházba küldte levelét és köteteit, ott azt ellenségeink vették kézbe, akiktől csak most, november végén kaptam meg. Az ugyanis a helyzet, hogy mi csak február 1-jén vesszük át a színházat. Küldeményének nagyon örülök, bizonyosan eljártsszuk drámáit, különösen a Száraz oázist, amelyet rendkívül élveztem. Persze ennek is vannak feltételei, elsősorban az, hogy az országot ne sikerüljön bedönteni azoknak a spekulánsoknak, akik nem olyan ártatlanok, mint Renner bácsi, aki hol Radulescu, hol Renner, és kifele készül...

A napokban majd még írok és esetleg telefonon is felhívom, most előzetesben csak ennyi. Nagyszerűk a darabok.

Budapest, 2011. december 6.

Reménykedő üdvözléssel:

Csurka István

Tragikus, hogy Csurka István elment, mielőtt, most februárban nekiláthatott volna tervei végrehajtásának. Találkozásunk elmaradt, és már azt sem mondhatom el neki, csak majd a magasságokba sorra kerülő találkozásunkkor, hogy éppen most indítottam újra az Erdélyi kiskönyvtár 22. számánál, piszkos anyagi okokból félbeszakadt könyvsorozatot, magam is további reménykedésünkben csökönyösen bizakodva.

A nekrológok szerint hetvennyolc éves volt. Lett volna, márciusban: egy esztendővel idősebb bátyám volt. Maradok még, egy a sokak közül, akik őt, saját halottjuknak tekintik.

Amikor az ötvenediket taposta, Csukás István írt hozzá köszöntőt. Ennek utolsó szakaszát mormolom Rá emlékezve.

*A fejvesztetten torlódó időben
megkeressük egymás arcát,
összeillesztjük emlékeinket:
saját időnket ők hordozzák!
Közönyösen néz minket s közönyösen nézzük,
hogy átlép rajtunk a másik idő,
kiállítja a számlát, leolvassa szívverésünk,
mint villanyórát a díjbeszedő.*

Kicsoda Ön?

Az ezredfordulón ez jó kérdés volt. Zavarodott világban éltünk. Mikó Ervin tette fel a kérdést. Akkor már nem volt munkatársa az kolozsvári irodalmi lapnak, az Utunknak. 1983-ban jelent meg *Mikó Ervin kérdez című* interjúkötete, ennek folytatására készült a következő kérdésekkel:

1. Irodalmi barátságunk jogán megkérdeznék, ki vagy tulajdonképpen? (Curriculum vitae)
2. Elkalauzolnál-e alkotópályád főbb állomásain?
3. Mit s miért szeretsz legjobban írásaid közül?
4. Kedvenc íróid, könyveid, amelyeket újraolvasol?
5. Ars poeticád, írói hitvallásod?
6. Szerelemről, barátságról mit gondolsz,
7. Kedvenc szerelmes versed négy legkedvesebb sora?
8. Kedvenc szórakozásod?
- 8/b. Kedvenc színészed, zeneszerződ, képzőművészed tálalva 10-15 sorban.
9. Kedvenc vicced, anekdotád?
10. Hogyan látod az ezredfordulón háború és béke kérdését?
11. Írói terveid kétezerig?
12. Mit kérdeznél még:
13. Kérek fényképet.

Három-hat oldalt kért. Sietősen a következőket válaszoltam.

1. Nagy nekibuzdulással aprítottam a hídon át. Mentem világgá. Apám küldött, mert egy majdnem kész cipőt, mély, de nem éppen művészi karcolásokkal díszítettem. A hídon túl sötétben állt a park. Világított a Magyar Színház bejárata. Azóta tudom magam. Nem voltam még négy éves. Azóta folyton mehetnékem van. Az élet számomra nagy Utazás, amelynek során önmagam javait elkótyavetyélem, balesetekben elvesztem, kiviszem a Házsongárdba, nyomdába adom vagy könnyelműen otffelejtem valahol. Ilyen mehetnékkel valahogyan sikerült mégis megmaradnom, mindig visszatérnem szülővárosomba, ahol kirekesztettségem és reumám növelem, mert ugyebár ez már így törvényszerű. Félévszázados vívódásaimat önismeretem bástyáján állva, sarkomat a kolozsvári köveknek feszítve kezdem, és a Sors látja a lelkemet itt és így szeretném rövidre szabott pályámat befejezni. Segített és talán még most is segít ebben az a családi hiedelem, amely szerint egyik Zsigmond névre hallgató ősöm a város polgármestere volt. Nemrég, csak úgy, szórakozásból felütöttem az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár IV. kötetét, és a főbíró címszó alatt többek között a következőket olvastam: „Hozz a minekünk az Urunk: ő Nga paranczolattyat... Thar András a Colosi fő bíró.” Ezt egy 1614/1616 dátummal ellátott okiratból cédulázta ki az apámmal egyidős jó Szabó T. Attila. A családi hiedelem szerint legalább ötszáz éve lakjuk ezt a kincses várost. A pol-gármesterek között kopasz bizonyára több is volt, de *Tar* egy sem. Meg kellene elégednem tehát a kolozsi illetőséggel, ha a Kelemen Lajos által több mint ötszáz évesnek tartott Csillagos ház kapu fölötti címerében nem az S.T.

névbetűk állanának. A Lenin út 14 szám alatt áll ez a ház, és ugyanezek a névbetűk a főtéri templomban is láthatóvá váltak a restaurálás nyomán. Számomra kétségtelen, hogy Sigismund Tar névbetűiről van szó, vagyis arról a Tar Zsigmondról, akit családunk legnevesebb ősének mondhatunk. Az igazság az, hogy mindössze két évtizede érdekelnek őseim, amikor Zsolt fiamnak több okból a Koppány nevet is adtam. Nem tudhatjuk kinek, milyen név illik igazán. Ha most választanék, magamnak is a Lőrinc nevet adnám. a fiam érthetetlen halála soha meg nem bocsátható ... Na, de nem a jövőmről, hanem a velem történekről kell most vallanom. Ötvös mesterségű elődöm is volt, apám cipész. Magam sem azért választottam a fémipari középiskola befejezése után a műszaki rajzoló szakmát, hogy családfám rajzolására kellőképpen felkészüljek. Kézimunkatanárom, Cseh Gusztó bácsi, szobrásztehetségnek hitt, de akkor, az ötvenes évek elején divatba jött a fémipar, technikus lettem. Sokfelé dolgoztam az országban. Hosszú katonáskodásom alatt kezdtem írni. Előbb az Igazság, később csaknem minden magyar nyelvű lapunk közölte irományaimat. Az újságírást 1958 őszén kezdtem az Igazság szerkesztőségében. A hatvanas években családot alapítottam, újságíróképzőt végeztem a fővárosban és tanári képesítést szereztem Marosvásárhelyen. A hetvenes évektől az Ifjúmunkásnál dolgozom. Hivatalból kell fiatalos lennem, pedig a lap legöregebb munkatársa vagyok.

2. Íráságom kényszerítő helyzetből született: újságíróként nem tudtam mindent elmondani. Egyszerűen nem fért bele a lapokba. Akkor írok, amikor az idő(m) engedi. Megfogadtam Janus Pannonius tanácsát, amely valahogyan így szól: Nézz körül és légy hű fia a jelennek. Egyszer tíz napig tartó szabadságomon egyedül voltam a hegyekben és írtam egy kisregényt. (Köszönöm, jól vagyok, 1968) a Forrás sorozatban jelent meg a mai napig a sorozatban legnagyobb példányszámban. Olyan sikere volt, hogy majdnem évtizedig kellett várnom a már akkor összegyűjtött kisebb írásaim megjelenésére. Közben riportokat írtam. (Hazai utakon, 1978) és egyfelvonásost korán elment munkatársammal, Németh Ernővel. Egyszer Méliusz József arra bízott meg egy szerkesztő jelenlétében, hogy írjak regényt. Egy másik szerkesztő barátom ezt komolyan gondolta, tervbe vette, jóváhagyta, kipipálta. Én mindenféle utazások és Ifjúmunkás Matiné szünetében megírtam a nyári mesét (1981). Aztán több riportkönyvet állítottam össze. Egyet sikerült megjelentetnem. (Szerelmes földrajz, 1983) Hatodik könyvem tényregény, fiam emlékéét őrzi. (Az ismert katona, 1985). Mostanában a groteszkre esküszöm. Örökénytől tanultam, hogy egyszerre sírunk és nevetünk, és akár akarjuk, akár nem néha tótágast kell állnunk ahhoz, hogy a dolgok megértéséhez közelebb kerüljünk. Az egypercesek után a groteszk nálunk is bevonul a regényirodalomba. Jobb, ha tőlem tudja meg ezt az olvasó.

3. Rangos irodalmi körön az éppen szolgálatos titán ifjú felolvasott könyvéből és azt mondta, hogy szerinte éppen azokért a monda-tokért érdemes írni. Mondanom sem kell, nagyon odafigyeltünk. Szép, hosszú mondatok voltak. Talány, hogy miért azokat a mondatokat választott ki a szerző. Nem volt bennük semmi. Azóta még inkább tartózkodom attól, hogy magam válogassak írásaimból. Különben, amit eddig leírtam - ebben beleszámítom milliónál több szedett újságsoromat is -,

nem tetszik jobban annál, amit le kellett volna, vagy le fogok írni. Persze, jól esne, ha az olvasók felfedeznék groteszk írásaimat. Ízelítőül, íme, egy fecske.

Tele vagyunk gátlásokkal

Kis János tegnap reggel, háromnegyed hétkor, több szemtanú jelenlétében, hirtelen pofon vágta Nagy Pétert, akivel egyidőben érkezeti az iroda-ház ajtajába.

Kis Jánost kórházba szállították.

A szakavatott elmeorvosvizsgálaton ki-derült, hogy Kis János évek óta gátlással küzd: nem tudja eldönteni, miként köszöntse reggelen-ként Nagy Pétert.

A főorvos különösen súlyosnak ítélte a beteg helyzetét, mivel annak évek óta nem jutott eszébe, hogy olykor - akár egész életén át -, köszönés nélkül is elsétálhat Nagy Péter mellett.

A történetek után ez sajnos már lehetetlen. Nagy Péter tanúk előtt kijelentette, hogy bár Kis János köszönési módja kissé furcsa, de mint annyi mást, ezt is meg lehet szokni.

4. Karácsony Benő könyveiből elmaradt természetrajz óráimat igyekszem pótolni, különös tekintettel az emberismeretre, amit Bohumil Hrabal, Max Frisch, Kurt Vonnegut és főként Örkény István műveiből él-vezettel bővíték. Mindennapi szemináriumokra készülve és fohászként Jaroslav Hasek Svejtkjét olvasom.

5. Amikor írok önmagam különállóságát védem. Megpróbálkozom a lehetetlennel: egyedít alkotni. Csakis így, a végletekig különállva mindenkitől elkülönülve adhatom, valamilyen parányi részként adhatom magam az egészhez, amelyhez elszakíthatatlanul tartozom. Bizonyítani kell, hogy senki sem elhanyagolható, ha tudatosan vállalja sorsát. Az ember nem annyi, amennyi, hanem annyi amennyi tőle kitelik” írta Ör-kény. A tőlünk telhető világ-, és emberláltatás a megismerés porsze-me. Az emberiség történelme a félelem története. Önmagunk megismerésére törekedve elébb magunktól, aztán másoktól, később senkitől és semmi-től sem félünk. A halált is legyőzzük egyszer. Az író magában hisz, az olvasónak hinnie kellene az íróban. Akik önmagukban hinni tanít-ják embertársait, a félelemtől váltják meg a világot. Mindössze ennyi az írók dolga.

6. A barátság, a megértés, együttérzés, együttgazdagodás és cselekvés. A szerelem nekem mindezek együtt felforrósítva és apró nőiességekkel, csillogó odaadással dúsan diszítve.

7. Szergej Jeszenyin: Perzsa motívumok

A Boszporusznál sose jártam,
de rólad sejtem, hogy milyen.
A tenger kéklík, lám, kitártan
azúr szemednek mélyiben.

8. Az örökzöld gondozása Házsongárdban

8.b Amikor még színházba jártam az én Marilyn Monroe-m Vitályos Ildikó volt. Minden mozdulata zene, hangja galambbúgása. Nőies-sége elgondolkoztatóan tökéletes volt. Egyszer festék és szereplési vágy nélkül is láttam. Egy szállodai karosszékből ült szürkén, emberközeli természetesen. Ebben a „szerepében” is tetszett. Nyilván: mindig önmagát adja. Akár zsebszínházunkban egykor Délceg Edmond.

9. Mindig a legújabb vicceket kedvelem, de mostanában gyorsan felejték. De mikor azt kérdezik tőlem mennyi, rávágom, hogy huszonegy. Mi huszonegy? kérdezhetik aztán. Mi mennyi? kérdezem én is.

10. Ha azt mondom, háború lesz, nem hiszek az emberiségben. Kiben higgyek? Az igazi írók sohasem hallgatnak. A múzsáknak az íróasztalfiókba vetnek jó, kényelmes ágat.

11. Szeretném, ha még ebben az évezredben nyomdafestéket látnának következő elkészült munkáim: *Tótágas pillanatok* – groteszk írások. *Tanítók nyomában* - riportkönyv. *Erdélyi sors* - A Korunk *Beszélő történelem* című pályázatára készült szociográfiák. *Tótágas* – groteszk játék két részben. *A régi és új Ifjúmunkás* szabálytalan antológiája *Viselkedjünk* – kiskönyv illemszabályok mindennapos alkotóinak buzdítására.

Az évezred végéig többek között megírom *A világ legjobb embere* című regényemet és az erdélyi hagyományokhoz hűen gyarapítom a visszaemlékezések sorát. Nem tudom, hogy ezt a kettőt vagy az életemet fejezem be előbb. Mindháromból még több fejezet hátra van...

12. Mit gondol kié a levegő?

a – egy földalatti titkos szervezeté,

b – egyetlen államé?

c – a magasságos atyaúristené?

Egyik választ sem karikázom be, hanem azokkal tartok, akik makacsul hiszik, hogy a levegőből csakis annyi a mienk, amennyit sikerül beszippantanunk.

13.

A tervezett interjúkötet nem készült el.

Akkor már kész könyveim ügyel-bajjal megjelentek.

A világ legjobb embere című regényemet nem írtam meg, eltemetett terveim közé sorolhatom.

A régi és új Ifjúmunkás című kétkötetes szabálytalan antológiát összeállítottam. Máig sem értem, hogy miért nem kellett a Kritérionnak. Lázár Lászlónak az antológia részére készített, irodalmunk nagyjait sem kímélő lakkozott írásairól szóló tanulmányát átsempésztem Budapestre, mert ígéretet kaptam az újságírók szakfolyóiratában való megjelentetésére.

Belenézve ebbe a régi tükörbe, nem sokat látok magamból. Szűkre szabott volt. Ma már borotválkozó tükröm többet és igazabbat mutatna. De annyi, még annyi sok a dolgom, hogy már csak elvétve pillantok tükörbe, mikor villanyborotválkozom.

Nem piszkozat

Poros irattartó mélyéről emeltem ki a következő fogalmazványt.

Ünnepélyes nyilatkozat

Alulírott lelkiismeretemre fogadom, keresztfiamat katolikus hithűsége neveltem, mert ebben látom biztosítékát annak, hogy magyarságát megőrzi. Teszem ezt a keresztények és felekezetenkívüliek összefogásának példamutatására, és a katolikus egyház bátor kiállásának további reményében, hogy elnyomott nemzetiségünket a reánk nehezedő esztendőknél összetartja és a jobb jövőnkben bízva, lelkiekben gazdagítva szülőföldünkön is megőrzi.

Kelt, Kolozsváron, 1988 decemberében

Piszkozatnak nem nevezhetem ezt a gépelt írást, pedig, mert tömörnek akartam, áthúztam benne mindent, ami részletezte volna indoklásomat, még azt is töröltem, hogy „utolsó menszvárunk az egyház”. Azt még piszkozatban sem írhattam le, hogy fogalmazványom szövegezésében a Szabad Európa Rádióban akkoriban hallott hír bátorított, miszerint az erdélyi katolikus egyház elöljárói levélben tiltakoztak az elnyomás ellen.

Az eredetit, amelyben keresztfiam neve is szerepelt, aláírással átadtam a Szent Mihály templom fiatal papjának, aki a keresztelésre való felkészülésünket egy héten át vezette. Fontosnak tartottam ezt a nyilatkozatot. Úgy éreztem e nélkül, sem a szülők – eltemetett fiam barátai –, sem az egyház, sem barátaim és ismerőseim előtt, akik ismerték nézeteimet, nem vállalhatom a keresztapaságot. A felkészítő másod-, vagy harmadnapján, félrehívott kispap, és megköszönte nyilatkozatomat.

- Sajnos, nem iktathatjuk – súgta. – Sűrűn ellenőrzik. .. Ez egyet jelentene feljelentésével...

Értésemre adta, hogy néhány soros írásom nem kerülhet illetéktelen kezekbe.

Rendben lezajlott a keresztelő. Vártam, de nem hívtak a pártbizottságra, hogy főszerkesztői állással ellentétes cselekedetemért felelősségre vonjanak. A rendszerváltozás előtti lanyhuló szigorúság időszakát éltük.

Lányom Svédországba való menekülése miatt akkor már amúgy is döntöttek menesztésemről.

Nyilatkozatom mégsem vészett el, 1989 elején, Bajor Andor, az általa indított katolikus lap első számában, fontosnak tartotta közölni.

Ezt onnan tudom, hogy kirúgott főszerkesztőként és már betegnyugdíjasan, Bajor Andor barátián maga mellé fogadott.

Hajaj, azok a régi „szép” idők...

(Most, március 29-én kaptam a hírt Sándor Attila tiszteletes úrtól, hogy 85 éves korában elhunyt Fodor Sándor, akit szerkesztőségünkben minden időnkben Fodor úrnak szólítottunk. Ő volt Csipike és legfőbb tanúm arra, hogy a Napsugár főszerkesztőségét a gyermeklapnál dolgozók kérésére vállaltam el abban az időben, amikor mindnyájan tudtuk, hogy nagy változások előtt állunk.

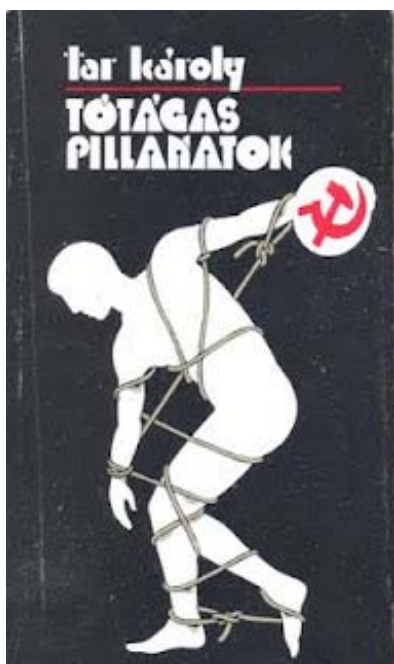
- Gyere! - mondta - különben még a fejünkre ültetnek egy aktivistát.

A rendszerváltozáskor aztán továbbra is munkatársa lehettem a Bajor Andor szerkesztette Keresztény Szónál. Kányádi Sándor és Soós Zöld Margit — két jó öreg — bizonyára ott lesznek a temetésén. Nyugodjék békében!)

Könyves titok

Tasnádon jártam, ahol kedves barátom örzi könyvtáram megmaradt részét s kézirataimat. Egy irattartóban találtam azt a névsort, amely egyik könyvem mostoha sorsának eddigi, tanulságos titkát örzi. Kolozsvári eleink gyakorlatából tanulva, *Tótágas pillanatok* című, groteszk egyperceseim kiadását szorgalmazva indítottam előjegyzési listát 1992-ben. A rendszerváltás után, tíz könyvem kiadásának támogatására jelentkeztem egy összeíráskor. Kész könyveim között volt regény, napló, kispróza, színjáték, szociográfia, riport, illemjavító könyv és lírai receptkönyv is. A hivatal nehezményezte ezt a számot, mert úgy értelmezte, hogy mások hátrányára, egyszerre mind a tíz könyvemem akarom megjelentetni. Szándékom az volt, hogy az anyagi lehetőségek és a könyvpiac igényeinek mérlegelésével válogassanak addig titkolt és mellőzött műveimből. A vége az lett, hogy az irodalmi értékét tekintve kevésbé jelentős képes receptkönyvemnek ítélték olyan kevés támogatást, amelyből kiadni lehetetlen volt, utána pedig Erdélyben, a mai napig, egyetlen könyvem sem részesült támogatásban.

A továbbiakban könyvkiadóknál kopogtattam, hogy bizonyítsam, van kereslet könyveimre. Előjegyzési ívet indítottam, elsőként a múltban nyilván kiadhatatlan egyperceseim megjelentetésére. A Dacia Könyvkiadómál addig megjelent könyveim jó fogadtatására alapozva, ezt a kiadót jelöltem meg az előjegyzési íven. Házaltam, ahogyan ez hajdanán is szokás volt elszegényedett erdélyi íróink életében, de segítettek svédországi és magyarországi barátaim is. Több mint ezer kötetet igényeltek kolozsvári, marosvásárhelyi, élesdi, csíkszeredai, szatmári, tasnádi, besztercei, nagyvárad, brassói, enyedi stb. lelkes olvasóim, és ezt aláírásukkal vállalták. Magam is lelkesedéssel vittem a névsort a kiadónak. Akkor nem értet-

tem, nem tudtam, miért nem vállalták, miért nem volt kifizetődő könyvem kiadása. Vittem tovább, az akkori legismertebb kiadónkhoz. Nem kellett. Az általam alapított Erdélyi Könyvtár köteteinek nyomtatásakor aztán nyilvánvalóvá vált, hogy ezer biztos vásárló által várt, tehát ezernél nagyobb példányban bármely könyv kiadása kifizetődő. Más, ki nem mondott oka volt máig tartó elutasításomnak. Nem tolakodtam. Mint, ahogyan nem tolakszik az a kollegám sem, akinek olvasmányos könyvei sem jelenhetnek meg, hiába tartozik a Magyar Elektronikus Könyvtárban sorakozó csaknem tízezer más szerző közül a legolvasottabbak közé. (Az Ághegy folyóiratnak nyújtott értő miniszteri támogatás maradékából mutatóba, kis példányszám-ban *csakazértis* megjelentettem egyet az Ághegy Könyvek sorozatában. Ízelítőt adtam írásaiból, hogy az olvasók tudják kit mellőznek azok, akik a támogatások odaitélésében hivatalból pártatlansággal tartoznak)

A történethez tartozik, hogy *Tótágas pillanatok* című könyvem végül is Szöcs Géza jóvoltából, anyai támogatással, 1993-ban mégiscsak megjelent az Erdélyi Lap- és Könyvkiadónál. Fülszöveggént négy mondatot írtam: *Ez a kötet 1984 óta vár megjelenésre. A diktatúra után közel ezer olvasóm aláírásával hiába sürgette kiadását. Felírom a kor falára: Olvasóimtól továbbra sem elnézést várok... A késelemért viszont bocsánatukat – soha a nyájas tolerancia mögül sunyító új-káderesekét – kérem.*

A kötet néhány írása az anyaországban, az alábbi pedig az Utunk főszerkesztőjének távollétében, Szilágyi István bátorságának köszönhetően jelenhetett meg.

A Vízhányó dosszié

JELENTÉS

Alulírott 21.21.21-es önkéntes, alázatos tisztelettel jelentem, hogy a saját fülemmel hallottam hogy Vízhányó Géza, a helyi lap belső munka-társa szemtanúik füle hallatára kijelentette, hogy a hírlap „tele van fűrészporral”. Nem sikerült kiderítenem, mire alapozta ezt a kijelentését. Az eset egyelőre nem keltett felháborodást. V.G megfigyelését folytatom.

NYILATKOZATOK:

1.

Vízhányóék lakásából napok óta villanydarálók monoton zúgását észleltük. Feltevésem szerint sem kávé, sem cukrot, mákot sem, hanem csakis fűrészport darálnak. Ezt a következtetést meglehetősen jó szaglásomra alapozom. A feleségem is érzi a - szerintem már átható - fenyőgyanta szagot.

Kőhányó Péter*Vízhányó jobb oldali szomszédja*

2.

Nem tudok semmiről. Vízhányó elvtárs főleg bort iszik. Ez szerintem magánügy. Mivelhogy nem közösségben, hanem főleg egyénileg fogyasztja. Cikkeit rendszeresen olvasom.

Hóhányó Sándor*Vízhányó bal oldali szomszédja*

3.

Vízhányó Géza az említett napon azzal a számomra is megdöbbenő kijelentéssel lépett be a szerkesztőségbe, hogy „fél kilónyi fűrészpor”-nak nevezett kéziratával elkészült. Cikkét gondosan elolvastam, és kisebb húzásokkal leadtam. Mindenben megfelelt az előírásoknak. Igaz, színvonal tekintetében nem sikerült meghaladnia a sokévi átlagot. Máskor jobban odafigyelek a felelőtlen megjegyzésekre.

Hányó Lajos*Vízhányó rovatvezetője*

ORVOSI JELENTÉS:

Vízhányó Géza, 52 éves újságíró alapjában véve egészséges. Mellbősege 110/111. Szaporán lélegzik. Vérnyomása 16/8. Enyhén emelkedő tendenciát mutat. Gerincbántalmai, kezdődő gyomorfekélye és elhatalmasodó süketülése egyelőre még nem akadályozzák munkájában. Idegállapota labilis. Az agyröntgen vizsgálat kimutatta, hogy koponyájában többek között háromnegyed-kilós fenyőfatuskót hord. Műtéti beavatkozásra nincs szükség: felmorzsolódik magától.

Dr. Doktorhányó Alíz

VALLOMÁS:

Alulírott Vízhányó Géza önbírálatilag kijelentem, hogy mások fejében a szálkát meglátom, a magaméban a gerendát nem. A „fűrészpor” kijelentés - elismerem - tőlem származik. Nemrég az egyik energia-takarékosságot támogató cikkemben a fűrészporos kályhák elterjedését bíráltam. Préselt fűrészporból ugyanis - ma már mindenki tudja ezt - kifizetődőbb hokedlit gyártani. Cikkem alapos és terjedelmes volt. Csaknem megtöltötte az egész lapot. Jókedvemben mondtam, hogy a lap tele van fűrészporral. Őszintén sajnálom, hogy félreértésre adtam okot. Máskor jobban vigyázok.

*Vízhányó Géza**hírlapíró*

VÉGGZÉS:

Vízhányó Géza megfigyelése felesleges. Később, amennyiben szükségesnek mutatkozik tájékoztatóink közé besorolható. Valószínűleg használható, derék munkatársat faragunk belőle.

Tűzhányó Győző

Felelős

A kötet megjelenésekor arra már nem volt erőm, hogy a terjesztést is magamra vállalva, eljuttassam az előjegyzettek címére a könyvet. Egy másik kiadó vezetője, aki indoklás nélkül nem vállalta a kiadást, a megjelenéskor azzal „vigasztalt” hogy az ilyen módon kiadott könyvek amúgy sem jönnek számításba az irodalom nyilvántartásában. Vigasztalásul elmondhatom, hogy megelégszem a Magyar Elektronikus Könyvtárban is olvasható könyvem gyarapodó olvasótáborának elismerésével.

A könyvet Feleki Károly illusztrálta, borítója egy amerikai folyóirat címlapját is megjárt szenzációs rajzának felhasználásával készült. A rajzoló fizetsége mindössze száz darab tiszteletpéldány volt.

Két évtized telt el. A könyv megjelenése körülményeinek titkát most azért kell felfednem, mert az akkori rohanó időkben nem volt érkezésem mindnyájuknak

külön-külön megköszönni jóindulatukat, szeretetüket. Most a világháló segítségével, a megőrzött előjegyzési listákból is kikövetkeztethető közlésükkel és némi tanulsággal, névre szólóan pótolhatom ezt.

Tisztelet az olvasónak!

Egy oldal a sok közül, amelyen olvasóim aláírásukkal támogattak.

előjegyzés

Tar Károly "Götische Pillarsäulen" című, 60 perces novella című kötetéről
 Decin könyvtáránál 1993-ban megjelent kötetéről

Szám	Név	Cím	Mé. je. zés	Aláírás
1.	Buchmeister Klára	Tasnad, Lőrinc 31	3 db	Buch
2.	Madara Béla	Moh, Haza 10. évf. 11/15	2 db	Madara
3.	Budku József	Szécsény 506 Garamca	2 db	Budku
4.	Bauer Irén	Bucina 194 "Bucina"	1 db	Bauer
5.	Bébi-Béni Zoltán	Moh, TV Admirecca 127	2 db	Béni
6.	Gálfi István	M. hely, H. a. V. 10. évf. 1/1	1 db	Gálfi
7.	Silvén Csaba	Spatun, Carinici 52/15	1 db	Silvén
8.	Gálfi Rudolf	Tasnad, Victorului 3	2 db	Gálfi
9.	Gálfi István	Tasnad, Victorului 3	1 db	Gálfi
10.	Gálfi István	Tasnad, Victorului 3	1 db	Gálfi
11.	Buchmeister Ágnes	Tasnad, Victorului 46	1 db	Buch
12.	Buchmeister Edit	Tasnad, Victorului 48	1 db	Buch
13.	Katona Péter	Tasnad, Oltea 33	2 db	Katona
14.	Szabó István	Chisov, Oltea 10/1	3 db	Szabó
15.	Bécsi Gusztáv	Szécsény, Oltea 124	3 db	Bécsi
16.	Bécsi Gusztáv	Szécsény, Oltea 124	3 db	Bécsi
17.	Bécsi Gusztáv	M. hely, Kogalniceanu 15	2 db	Bécsi
18.	Szabó György	M. hely, Kogalniceanu 14/4	3 db	Szabó
19.	Mihály László	Victorului 28	3 db	Mihály
20.	Fehér István	Chisov, Oltea 10/1	3 db	Fehér
21.	Mészáros István	Bucina, Oltea u. 17	1 db	Mészáros
22.	Pusztai Ágnes	Chisov, Victor u. 5	1 db	Pusztai
23.	Bécsi Gusztáv	M. hely, Oltea u. 16	1 db	Bécsi
24.	Rozsnyai Ágnes	Chisov, Oltea 108	1 db	Rozsnyai
25.	Vilmos Géza	Szécsény, Oltea 108	1 db	Vilmos
26.	Mészáros István	Chisov, Oltea 108	3 db	Mészáros
27.	Szabó István	Szécsény, Victorului 16	3 db	Szabó
28.	Ambrus István	Chisov, Oltea 108	1 db	Ambrus
29.	László István	Chisov, Oltea 108	2 db	László
30.	Tamás Péter	Chisov, Oltea 108	2 db	Tamás
31.	Tamás Péter	Chisov, Oltea 108	2 db	Tamás
32.	László István	Chisov, Oltea 108	2 db	László
33.	Katona Péter	Chisov, Oltea 108	1 db	Katona
34.	Szabó István	Chisov, Oltea 108	1 db	Szabó
35.	Bécsi Gusztáv	Chisov, Oltea 108	1 db	Bécsi
36.	Bécsi Gusztáv	Chisov, Oltea 108	1 db	Bécsi

Mestertitok

Örömteremtő embernek születtem. Úgy hiszem, tudatos alkotónak. De a vállamra telepedő évek során rájöttem, hogy nincs új a Nap alatt: ha örömet akarunk, a jót kell utánoznunk, az igazat kell újratehermenününk, a szépet újraálmodnunk. És meg kell osztanunk titkainkat. Szét kell szórniunk aranyainkat, mert igazán csakis az a miénk, amit másokba átültettünk, másokkal megértettünk, elfogadtattunk.

A titok, amelyről ez a könyvem (Erdélyi mézeskalács - az idej könyvvásárra készíti a Méry Ratio Könyvkiadó) szól, mindössze néhány mozdulat.

Tizenkét éves voltam, amikor reám bízta ezeket a mozdulatokat a mézeskalácsos mester. Mutatta. Nem erőltette, hanem hagyta, hogy megbámuljam, nézzem és eltanuljam. Megengedte, hogy ellopjam. A faltól-falig nyújtózkodó, tenyérynyi vastag tölgyasztallapra elém tett egy kisebb Tordai pogácsának való mézestészta-darabot, kezembe nyomta az arasznyi hosszú, sétalápca-vastag sodrófát, és biztatott, hogy hozzá hasonlóan, egymás után következő, lendületes mozdulatokkal négy egyforma fület hajtsak az előzőleg hengeresre nyújtott pogácsa-embrióknak. Ezután két mozdulattal hosszú hasat nyomtam a sodrófával a tészta közepére, ecseteltem tojássárgájával, és két villa egymásba csúsztatott ágait a pogácsa hasába szúrva, hosszanti irányban mozgatva a nyolc villahegyet, recés szélű árkot ástam, amely a sütőben a Tordai pogácsa mókusbarna színétől elütve osztrák-sárgán, szabálytalan alakban kitüremkedve, valóságos csodává szilárdult. Figyeltem a mester mozdulatait, és láttam, megmagyarázhatatlan módon felfogtam, mit miért és hogyan kell tennem ahhoz, hogy a kezem alól kikerülő pogácsáknak Tordai pogácsa alakjuk legyen.

Már az első sikerült.

A mester egy pillanatra megállt a munkában. Rám nézett. Kis teremű fiút látott hosszú fehér kötényben, lapos henger alakú, fehér vászonsapkában. Nem szólt akkor semmit, de tudom, hogy utódjának képzelte.

Hogy mégsem maradtam meg a táblának nevezett hosszú mézeskalácsos asztal mellett, annak sokféle oka közül most csak azt említem, hogy háború utáni éveket éltük, a kismestereknél hirtelen fontosabbá vált a szövetkezet, a pogácsa-készítőnél pedig a fémipar.

Immár fél évszázada hordom magamban a Tordai pogácsa elkészítéséhez szükséges mozdulatokat. Vártam — várom hiába — az új világ eljövetelét, a mézben, tejben, vajban, lisztben és egyebekben bővelkedő Kánaánt. Hittem ebben. Közben eltelt fél évszázad. És immár egyes-egyedül maradtam azok közül, akik valamikor Tordai pogácsát készítettek. Idegeimbe rögzítve, akár a kerékpározás tudománya, amit egyszer megtanulva elfelejteni nem lehet, él bennem a Tordai pogácsa elkészítéséhez szükséges mozdulat-erdő, anélkül, hogy az eltelt sanyarú évtizedek alatt egyszer is kipróbálhattam volna, mit ér féltett tudományom. Hol a méz volt igen drága, hol a fűszerek hiányoztak. Máskor pedig nem jutott erre az időmből, másfelé terelt, hajsolt az élet.

Egyedül maradtam titkossal, amelynek értékét mindig is tudtam, de ma felbecsülhetetlennek tartom. Belém nyilall a felelősség: mi lesz, ha rendre elhalnak mozdulataink, titkaink, tapasztalataink?!

A fiam halála óta tudom, hogy nincs jövőm. Messze, északra menekült lányom, ha erején felül is vállal belőlem, férfilelkemet ki örökíti? És hát most mit kezdjek a Tordai pogácsa titkával? Egy eltűnt mesterség rám maradt tudományával? Merthogy józanul gondolkodva kiszámítható: messze, nagyon messze még a Kánaán! A „harmadik világháború” északokkal vívott nagy csatája után éppen úgy romokban áll majd a vesztés fél hazája, ahogyan az előző két világégés utáni időkben. Éppen csak annyi a különbség, hogy most nem a házak, városok, utak, hidak dőltek össze, hanem a lelkek, az embernek az ember iránti bizalma, az erkölcs. És a sokféle mesterségbeli tudás, a sokféle szépség- és örömteremtő gyakorlat. Ne hagyjuk veszni! – biztatom magam, másokat – és az olvasót is.